

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัย เรื่อง กระบวนการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปกรณ์ เชียงใหม่ ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

1. ผลการศึกษาเกี่ยวกับสถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปกรณ์ เชียงใหม่
 - 1.1 บริบทของสถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปกรณ์ เชียงใหม่
 - 1.2 ข้อมูลสิ่งแวดล้อมของสถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปกรณ์ เชียงใหม่
2. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ
3. ผลการศึกษาปัญหาของผู้สูงอายุก่อนการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม
4. ผลการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้สูงอายุ
5. ผลการศึกษาการปรับตัวของผู้สูงอายุหลังจากกระบวนการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างพลังอำนาจ

1. ผลการศึกษาเกี่ยวกับสถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปกรณ์ เชียงใหม่

1.1 บริบทของสถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปกรณ์ เชียงใหม่

เพื่อให้เข้าใจสถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปกรณ์ เชียงใหม่ในฐานะที่เป็นบริบทหรือสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปกรณ์ เชียงใหม่ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1.1 ที่ตั้ง

สถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปกรณ์ เชียงใหม่ ตั้งอยู่เลขที่ 1 ถนนมูลเมือง ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

1.1.2 ประวัติความเป็นมา

จากปัญหาการถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพังของผู้สูงอายุ ไม่มีผู้อุปการะเลี้ยงดู ขาดที่พึ่งไม่มีที่อยู่อาศัยหรืออยู่กับครอบครัวแล้วไม่มีความสุขและปัญหาอื่น ๆ รัฐบาลได้เล็งเห็น ความสำคัญของปัญหาเหล่านี้ รวมทั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 54 และมาตรา 80 ระบุไว้ว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ และไม่มีรายได้เพียงพอแก่ การยังชีพ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ รัฐต้องสงเคราะห์ คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และ ผู้ด้อยโอกาส ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเอง ได้ จึงได้จัดตั้งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ขึ้นในวันที่ 1 ตุลาคม 2545 โดยให้รับโอนภาระงานด้านผู้สูงอายุมาจากกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและ สวัสดิการสังคม ภาระงานใหม่นี้ได้แก่การจัดสวัสดิการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของ ผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาเหล่านี้ไม่ให้ด้อยฐานะทางเศรษฐกิจ ถูกทอดทิ้ง เร่ร่อน ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ มาตรา 11 ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและ การสนับสนุนด้านการพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่ม การอำนวยความสะดวก และความปลอดภัย การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตาม ความจำเป็นอย่างทั่วถึง (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2546) โดยการให้ การช่วยเหลือในรูปแบบของสถานสงเคราะห์คนชรา เพื่อรองรับและบริการผู้สูงอายุ ที่ประสบ ปัญหาดังกล่าว

การดำเนินการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชราขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ นับเป็น สถานสงเคราะห์คนชราแห่งที่สองของประเทศไทย ให้ชื่อว่า สถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรม ปรกรณ์ เชียงใหม่ เพื่อสงเคราะห์คนชราที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนที่มีภูมิลำเนาในเขตจังหวัด ภาคเหนือรวม 17 จังหวัด เริ่มเปิดดำเนินการมาตั้งแต่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2498

ปัจจุบันประเทศไทยมีสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดกรมพัฒนาสังคมและ สวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 7 แห่ง และ 1 ศูนย์บริการ สังกัดองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นอีก จำนวน 13 แห่ง สถานสงเคราะห์คนชราบ้าน ธรรมปรกรณ์ เชียงใหม่ เป็นสถานสงเคราะห์คนชราที่สังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ มี วัตถุประสงค์เพื่อรองรับและให้การอุปการะ เลี้ยงดูผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อน ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู และไม่มีที่อยู่อาศัย โดยให้การสงเคราะห์ในด้านปัจจัย 4 ปรับสภาพฟื้นฟู ด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและจิตวิญญาณ ให้คำปรึกษาแนะนำแก้ไขปัญหา ให้บริการ ครอบคลุมสำหรับผู้สูงอายุที่มีภูมิลำเนาใน 17 จังหวัดภาคเหนือ เริ่มเปิดดำเนินการมาตั้งแต่ วันที่

1 ตุลาคม พ.ศ. 2498 เป็นต้นมา มีจำนวนผู้สูงอายุเข้ารับบริการในอัตราที่เพิ่มขึ้น ปัจจุบันมีผู้สูงอายุจำนวน 143 คน (สถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปกรณ์ เชียงใหม่, 2548)

1.1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง

- 1) เพื่อให้การอุปการะเลี้ยงดูคนชราที่ไร้ญาติขาดที่พึ่ง ขาดผู้ดูแลเลี้ยงดู มีฐานะยากจน หรือต้องประสบความทุกข์ยากเดือดร้อนเกี่ยวกับปัญหาครอบครัว
- 2) เพื่อเป็นการตอบแทนคุณงามความดี ที่คนชราได้เคยทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติมาก่อน
- 3) เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของครอบครัวที่มีรายได้น้อยหรือยากจนไม่สามารถอุปการะ เลี้ยงดูคนชราไว้ในครอบครัวได้ เมื่อสมาชิกในครอบครัวต้องออกไปประกอบอาชีพ การทอดทิ้งคนชราให้อยู่ตามลำพังอาจเกิดอันตรายได้ การรับอุปการะคนชราไว้ในสถานสงเคราะห์ ฯ จะช่วยแก้ปัญหาคอครอบครัวได้อีกทางหนึ่ง

4) เพื่อให้คนชราคลายความกังวลว่าเมื่อชราภาพรัฐบาลจะให้การดูแล

1.1.4 ประเภทของผู้รับบริการสงเคราะห์

- 1) ประเภทสามัญ เป็นการให้การอุปการะโดยไม่คิดค่าบริการใด ๆ ทั้งสิ้น
- 2) ประเภทฉุกเฉิน เป็นบ้านพักสำหรับคนชราที่มีปัญหา เข้าพักชั่วคราว ไม่เกิน 15 วัน โดยไม่คิดค่าบริการ

1.1.5 คุณสมบัติของผู้รับบริการสงเคราะห์

- 1) ชายและหญิง อายุ 60 ปีขึ้นไป
- 2) เป็นคนชราที่มีภูมิลำเนาหรือมีถิ่นที่อยู่ในเขตจังหวัดภาคเหนือ และจังหวัดอื่น ๆ ตามความจำเป็น

3) ไม่เป็นโรคเรื้อรัง หรือโรคติดต่ออันตราย

4) ไม่พิการและทุพพลภาพ / จิตฟั่นเฟือน / ไม่สมประกอบ เป็นผู้ที่ไม่มีผู้อุปการะเลี้ยงดู ขาดที่อยู่อาศัย หรือมีที่อยู่อาศัยแต่ขาดผู้ดูแลช่วยเหลือหรืออยู่กับครอบครัวแล้วไม่มีความสุข

1.1.6 บริการที่จัดให้ภายในสถานสงเคราะห์คนชรา

- 1) บริการด้านการเลี้ยงดู
 - การจัดที่พักอาศัย เป็นอาคารรวมแยก ชาย – หญิง และมีอาคารสำหรับผู้ป่วยเฉพาะ
 - อาหาร ซึ่งมีปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสมกับวัย การจัดอาหารพิเศษสำหรับผู้รับบริการสงเคราะห์ที่เจ็บป่วย รวมทั้งเครื่องดื่มน้ำปรุงสุขภาพ

- การจัดหาเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มตามฤดูกาล ตลอดจนของใช้ ภาชนะ
ประจำตัวที่จำเป็น

- บริการด้านการรักษาพยาบาล สถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปกรณ์
เชียงใหม่มีเจ้าหน้าที่พยาบาลประจำคอยให้คำแนะนำด้านสุขภาพอนามัย หากไม่สามารถรักษาเอง
ได้จะส่งไปโรงพยาบาล มีแพทย์มาตรวจเป็นประจำทุกเดือน มีการส่งเอกซเรย์ปอดเป็นประจำทุกปี

- บริการด้านนันทนาการ เพื่อให้คนชราได้รับความบันเทิงสนุกสนาน
และได้รับความรู้ข่าวสารเหตุการณ์ปัจจุบัน ได้แก่

1) จัดนันทนาการเป็นประจำ เกมที่จัดในนันทนาการมีความเหมาะสมกับ
คนชราและเป็นไปตามความสนใจ ความถนัด ความสามารถ

2) การนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ โดยการขอความร่วมมือจากองค์กร
การกุศล โรงเรียน มหาวิทยาลัย ต่าง ๆ มาจัดกิจกรรมให้คนชราชมเป็นครั้งคราว

3) จัดเสวนาตามสายเพื่อให้คนชราทราบข่าวสารบ้านเมือง ตลอดจน
ความรู้ด้าน สุขอนามัย

- บริการด้านกายภาพบำบัด สถานสงเคราะห์ ฯ ได้จัดบริการ
ด้านกายภาพบำบัดให้แก่คนชรา ดังนี้

1) จัดบริการด้านกายภาพบำบัดสำหรับคนชรา ตามที่แพทย์สั่งการรักษา
ไว้โดยจัดหาเครื่องมือสำหรับรักษาทางกายภาพบำบัด

2) จัดให้มีการบริหารร่างกายเป็นกลุ่มตามวิดิทัศน์หรือตามที่นักศึกษา
กายภาพบำบัดเป็นผู้นำกายบริหาร

- บริการด้านกิจกรรมและงานอาชีพบำบัด เพื่อให้มีรายได้และเป็นการใช้
เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ยังเป็นการแก้ปัญหาทางอารมณ์และจิตใจ งานด้านอาชีพบำบัด ได้แก่
การทำไม้กวาดทางมะพร้าว ทำพรมเช็ดเท้า ประดิษฐ์ดอกไม้ ทำผ้าบาติก ถักสร้อยข้อมือ จักสานไม้
ไผ่ ห่อรูปเทียน ช่วยงานครัว ครอบตัดช ฮอร์โมนงสม็อค ประดิษฐ์เศษผ้า ถักไหมพรม โครงการ
ขนมหวานอาหารไทย

นอกจากนี้ยังจัดกลุ่มกิจกรรมตามความสนใจ และมีการรวมกลุ่มกัน
สัปดาห์ละครั้ง ตั้งแต่เวลา 14.00 – 16.00 น. ดังนี้

วันจันทร์	กลุ่มบันเทิง
วันอังคาร	กลุ่มสุขภาพ
วันพุธ	กลุ่มกีฬา
วันพฤหัสบดี	กลุ่มธรรมะ

- บริการด้านสังคมสงเคราะห์ นักสังคมสงเคราะห์มีบทบาทในการปรับสภาพผู้รับการสงเคราะห์โดย

1) ทำประวัติคนชรา เยี่ยมบ้าน ติดต่อญาติหรือบุคคลภายนอกสถานสงเคราะห์ ฯ

2) เยี่ยมบ้านคนชราที่เจ็บป่วยและถูกส่งไปปรับการรักษาพยาบาลตามโรงพยาบาลต่าง ๆ

3) กิจธุระส่วนตัวของคนชรา เช่น การรับเงินทำบุญ การอุทิศดวงตากรวมศพแก่โรงพยาบาล

4) จัดกลุ่มกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ป่วยได้มีการผ่อนคลายความว้าเหว่และความเหงาในกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานสงเคราะห์ ฯ โดยแยกเป็นกิจกรรมประจำวัน ประจำสัปดาห์ ประจำเดือนและประจำปี เพื่อเป็นการพัฒนาฟื้นฟูและป้องกันทั้งด้านร่างกายและจิตใจ อารมณ์ และสังคม

5) ติดต่อประสานงานการนำทรัพยากรภายนอกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ เช่น อาสาสมัครมาจัดกิจกรรมให้กับคนชรา นำคนตรีมาแสดง จัดนันทนาการ การพูดคุยเพื่อเป็นการให้กำลังใจแก่คนชราให้คลายความว้าเหว่ นอกจากนี้ยังมีนักเรียนจากโรงเรียนต่าง ๆ มาบำเพ็ญประโยชน์ในสถานสงเคราะห์เป็นประจำ รวมทั้งนักเรียน นิสิต นักศึกษาจากโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย องค์กรเอกชน ตลอดจนบุคคลทั่วไป มาชมกิจการ ดูงาน เยี่ยมคนชรา บริจาคสิ่งของ เงิน อาหาร ให้แก่คนชรา

6) กระตุ้นให้คนชราที่มีบทบาทที่จะมีส่วนช่วยเหลือสังคมโดยจัดโครงการ “ธารน้ำใจผู้สูงวัยผู้ยากไร้” โดยนำสิ่งของที่เหลือไปบริจาคแก่ผู้ยากไร้ในชุมชนและโครงการ “สานสัมพันธ์ปันใจรัก” โดยนำคนชราไปเลี้ยงดู แนะนำ สืบสานวัฒนธรรมให้เด็กในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนบ้านเวียงพิงค์

- บริการด้านศาสนา สถานสงเคราะห์คนชราให้บริการด้านศาสนา ดังนี้

1) การทำวัตรเช้า – เย็น และนั่งสมาธิ

2) นำคนชราไปทำบุญและทัศนศึกษาตามวัดต่าง ๆ ในโครงการ “ผู้บุญสำญจ”

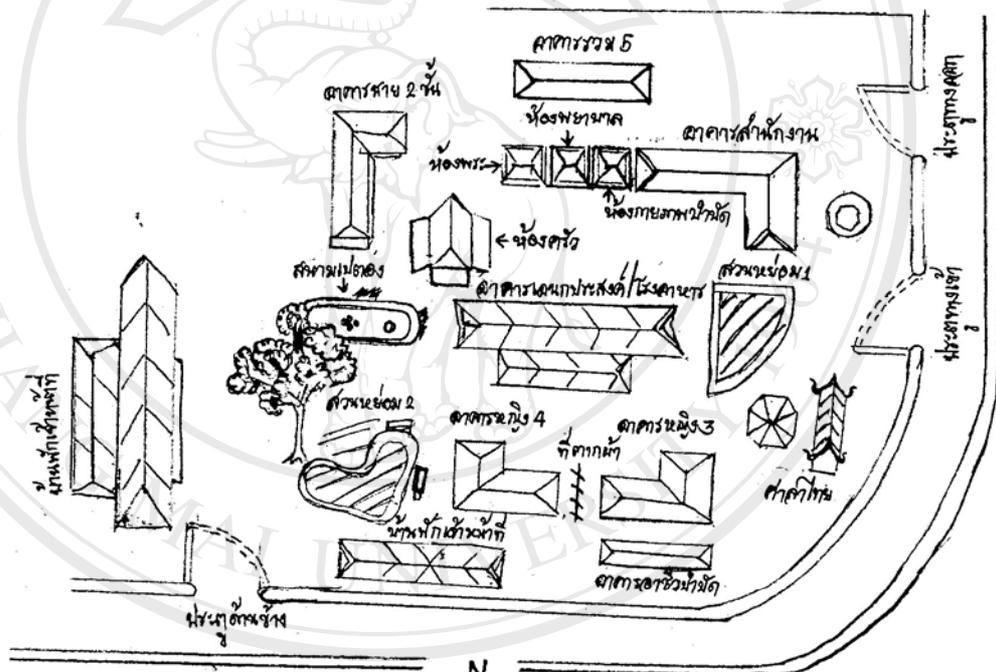
3) คนชราที่ถึงแก่กรรมก็จัดฌาปนกิจศพให้ตามประเพณีท้องถิ่น

1.2 ข้อมูลสิ่งแวดล้อมของสถานสงเคราะห์คนชราร้านธรรมปกรณ์ เชียงใหม่

การศึกษาข้อมูลสิ่งแวดล้อมที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ ผู้วิจัยขอเสนอผลการศึกษาในรูปแบบของการบรรยายรูปภาพ เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้นดังนี้

1.2.1 สิ่งแวดล้อมภายนอกอาคารเรือนนอน

แผนผังภายในสถานสงเคราะห์คนชราร้านธรรมปกรณ์ เชียงใหม่

แผนภาพ 3 แผนผังภายในสถานสงเคราะห์คนชราร้านธรรมปกรณ์ เชียงใหม่

จากภาพประกอบ แสดงให้เห็นถึงอาณาบริเวณและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ภายในสถานสงเคราะห์คนชราร้านธรรมปกรณ์ เชียงใหม่ พบว่ามีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 6 ไร่ มีประตู

ทางเข้าซึ่งสามารถเข้าได้ 2 ทาง ประตูทางออก 1 ทาง ภายในสถานสงเคราะห์ฯ มีอาคารที่ใช้เป็นอาคารเรือนนอนที่เป็นที่พักอาศัยของผู้สูงอายุจำนวน 4 หลัง ดังนี้

- 1) อาคารหญิง 3 เป็นที่พักสำหรับผู้สูงอายุหญิงที่มีสุขภาพแข็งแรง ช่วยเหลือตนเองได้ดี
- 2) อาคารหญิง 4 เป็นที่พักสำหรับผู้สูงอายุหญิงที่ร่างกายไม่ค่อยแข็งแรง ช่วยเหลือตัวเองได้พอสมควร
- 3) อาคารชาย 2 ชั้น
 - ชั้นบน เป็นที่พักสำหรับผู้สูงอายุชายที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ช่วยเหลือตนเองได้ดี และที่สำคัญสามารถเดินขึ้น-ลง บันไดได้สะดวก
 - ชั้นล่าง เป็นที่พักสำหรับผู้สูงอายุชายที่มีสุขภาพร่างกายไม่ค่อยแข็งแรง ช่วยเหลือตัวเองได้พอสมควร
- 4) อาคารรวม 5 ซึ่งแยกออกไปด้านหลังห้องพระและห้องพยาบาล เป็นที่พักสำหรับผู้สูงอายุทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง ป่วย และช่วยเหลือตนเองได้น้อยหรือไม่ได้เลย อาคารหลังนี้มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า อาคารคนหลง หมายถึง คนเฒ่า คนแก่ หรือผู้สูงอายุที่หลงลืม และทุพพลภาพนั่นเอง

ทุกอาคารจะมีพี่เลี้ยงอยู่ประจำอาคาร อาคารหญิง 3 และอาคารหญิง 4 จะมีพี่เลี้ยงอยู่ประจำอาคารละ 1 คน สำหรับอาคารชาย 2 ชั้นจะมีพี่เลี้ยงอยู่ประจำชั้นละ 1 คน ส่วนอาคารรวม 5 จะมีพี่เลี้ยงประจำอยู่ 4 คน เพราะเป็นอาคารสำหรับผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองได้น้อยหรือช่วยเหลือตัวเองไม่ได้เลย จำเป็นต้องมีพี่เลี้ยงที่คอยดูแลอย่างใกล้ชิด ให้ความสะอาดร่างกาย ดูแลทุกอย่างทั้งการกิน การนอน การขับถ่าย พี่เลี้ยงต้องรับภาระหนักมากในการดูแลผู้สูงอายุ เพราะเป็นงานที่ต้องทำด้วยใจและเสียสละค่อนข้างมาก นอกจากอาคารเรือนนอนแล้วยังประกอบด้วยอาคารต่าง ๆ อีกมากมาย ได้แก่

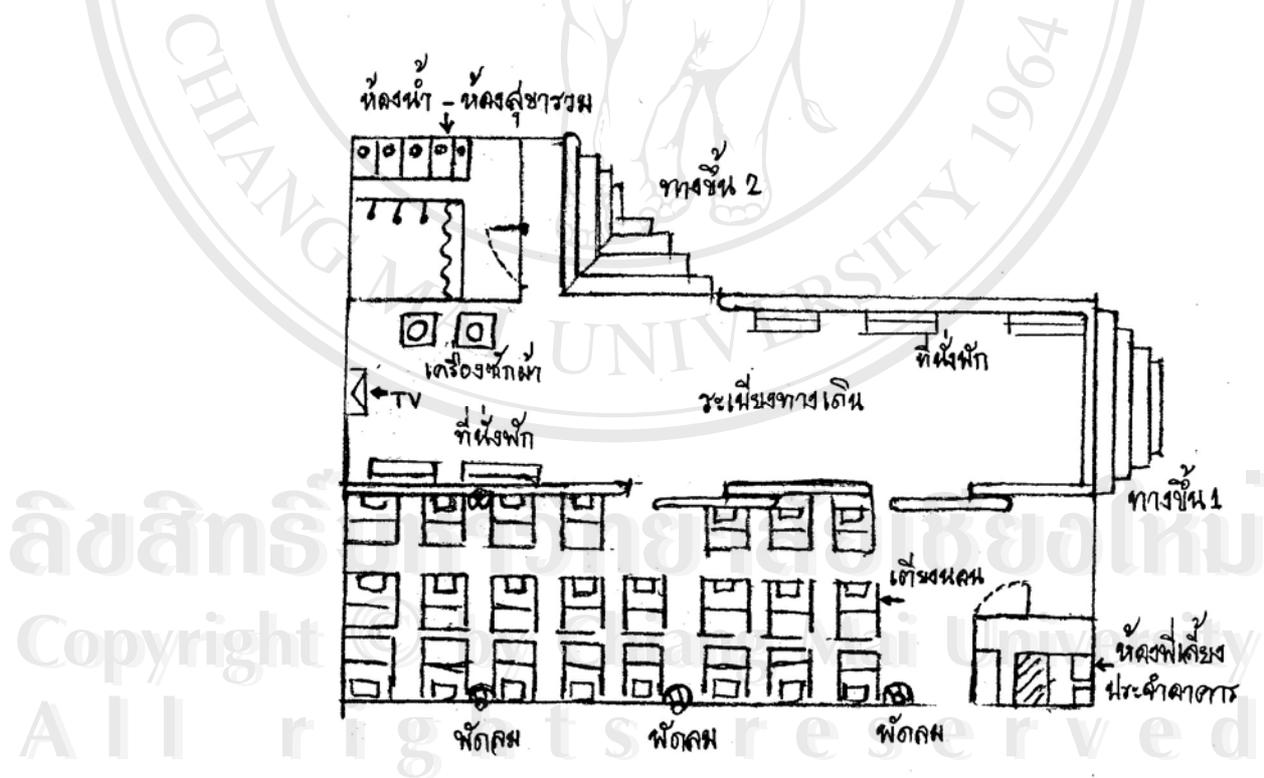
- 1) อาคารสำนักงาน 2 ชั้น ตั้งตระหง่านอยู่ด้านหน้าสถานสงเคราะห์ฯ สำหรับเป็นสถานที่ทำการของสถานสงเคราะห์ฯ
- 2) อาคารอเนกประสงค์ ตั้งอยู่บริเวณใจกลางของสถานสงเคราะห์ฯ เป็นอาคารโถง โถ่ง สำหรับใช้เป็นสถานที่รับประทานอาหารของผู้สูงอายุ และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานสงเคราะห์ฯ เช่น การจัดกิจกรรมในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นต้น
- 3) ห้องพยาบาล สำหรับบริการผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยเบื้องต้น บริการจ่ายยา ตรวจและรักษาอาการบาดเจ็บเบื้องต้น การปฐมพยาบาล เป็นต้น มีพยาบาลวิชาชีพอยู่ประจำ 2 คน เจ้าหน้าที่พยาบาล 2 คน

4) ห้องกายภาพบำบัด สำหรับบริการผู้สูงอายุที่ต้องการฟื้นฟูสมรรถภาพ และรักษาอาการบาดเจ็บเบื้องต้น มีวัสดุ อุปกรณ์ค่อนข้างสมบูรณ์ครบถ้วน มีเจ้าหน้าที่กายภาพบำบัดประจำ 1 คน

5) ห้องพระ สำหรับการจัดกิจกรรมทางศาสนา และทำวัตรเช้า - เย็นของผู้สูงอายุที่สนใจ นอกจากนี้แล้วภายในสถานสงเคราะห์ ฯ ยังมีสถานที่ที่ผู้สูงอายุใช้พักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกาย และใช้เป็นที่พบปะ พูดคุยกัน ได้แก่ บริเวณศาลาไทยตรงประตูทางเข้าด้านหน้า สวนหย่อม บริเวณด้านหน้าของอาคารเอนกประสงค์ สวนหย่อมบริเวณด้านข้างอาคารหญิง 4 และสนามเบตองที่มีต้นไม้ใหญ่แผ่กิ่งก้านสาขาค่อนข้างร่มรื่น แม้ตอนกลางวันก็ยังดูสบายถึงแม้ว่าจะอยู่ใจกลางเมืองเชียงใหม่ ซึ่งแออัดไปด้วยมลพิษจากการจราจรในช่วงซึ่งโมงเร่งด่วนก็ตาม ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยก็ชอบที่จะพื้นที่ได้ต้นไม้ใหญ่แห่งนี้เป็นสถานที่สัมผัสกับผู้สูงอายุอยู่บ่อยครั้ง

1.2.2 สิ่งแวดล้อมภายในอาคารเรือนนอนของผู้สูงอายุ

แผนผังภายในอาคารเรือนนอนของผู้สูงอายุ สถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปกรณ์ เชียงใหม่

แผนภาพ 4 แผนผังภายในอาคารเรือนนอนของผู้สูงอายุ สถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปกรณ์ เชียงใหม่

อาคารเรือนนอนของผู้สูงอายุมีทั้งหมดจำนวน 4 หลัง ดังกล่าวแล้วข้างต้นแต่ละอาคารมีแผนผังภายในอาคารคล้ายคลึงกัน ดังในภาพประกอบ พบว่า ภายในอาคารเรือนนอนแต่ละอาคารจะมีลักษณะ ค่อนข้างโปร่ง โถงสบาย มีมุ้งลวดทุกอาคาร สามารถขึ้น – ลงได้ 2 ทาง มีราวบันไดให้จับเพื่อเพิ่มความปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ บริเวณระเบียงทางเดินกว้างขวางสามารถใช้ทำกิจกรรมเฉพาะอาคารได้เป็นอย่างดี มีที่นั่งพักหลายจุด เข้ามาในตัวอาคารมีเตียงนอนครบเท่ากับจำนวนผู้สูงอายุในแต่ละอาคาร ทุกเตียงมีที่นอน หมอน ผ้าห่ม ผ้าคลุมเตียง แต่ละอาคารมีสิ่งอำนวยความสะดวกค่อนข้างสมบูรณ์ ได้แก่ โทรทัศน์ กระจกน้ำร้อน พัดลม เครื่องซักผ้า การซักผ้าจะมีที่เลียขังประจำอาคารคอยควบคุมดูแล ห้องอาบน้ำและห้องสุขากว้างขวางมีจำนวนเพียงพอกับจำนวนผู้สูงอายุแต่ละอาคาร พื้นของห้องน้ำปูด้วยกระเบื้องสลับกับหินขัดเพื่อป้องกันการลื่นล้มของผู้สูงอายุ ภายในห้องอาบน้ำมีเครื่องทำน้ำอุ่นไว้บริการผู้สูงอายุแต่ละอาคารด้วย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

2. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้สูงอายุที่เข้าพักอาศัยในสถานสงเคราะห์ไม่เกิน 3 ปี จำนวน 14 รายคิดเป็นร้อยละ 18.60 ของจำนวนผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ทั้งหมด การนำเสนอผลจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส จำนวนบุตร อาชีพเดิม สภาวะสุขภาพ ภูมิหลังของครอบครัว การมีผู้อุปการะ/บุตรหลาน/ญาติมาเยี่ยมให้เงินและของใช้ วิธีการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ ฯ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ			
ชาย		8	57.00
หญิง		6	43.00
	รวม	14	100.00
อายุ (อายุเฉลี่ย 67 ปี, อายุสูงสุด 82 ปี, อายุต่ำสุด 62 ปี)			
	60 - 65	2	14.29
	66 - 70	5	35.71
	71 - 75	1	7.14
	76 - 80	3	21.43
	81 - 85	3	21.43
	รวม	14	100.00
ระดับการศึกษา			
	ไม่ได้เรียนหนังสือ	7	50.00
	ประถมศึกษาปีที่ 2	2	14.29
	ประถมศึกษาปีที่ 4	4	28.57
	ประถมศึกษาปีที่ 6	1	7.14
	รวม	14	100.00

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สถานภาพสมรส		
สมรส	2	14.29
หย่า	1	7.14
หม้าย	5	35.71
โสด	6	42.86
รวม	14	100.00
จำนวนบุตร		
มีเฉพาะบุตรชาย	2	14.29
มีเฉพาะบุตรหญิง	2	14.29
มีทั้งบุตรชายและบุตรหญิง	2	14.29
ไม่มีบุตร	8	57.13
รวม	14	100.00
อาชีพเดิม		
รับจ้างทั่วไป	6	42.85
ทำนา	3	21.43
ทำสวน	3	21.43
ไม่มีอาชีพ/เร่ร่อน	2	14.29
รวม	14	100.00
สถานะสุขภาพ (มีโรคประจำตัว)		
โรคความดัน	1	7.14
โรคหัวใจและหลอดเลือด	1	7.14
โรคกระดูกและข้อ	4	28.57
โรคหู	2	14.29
โรคตา	1	7.14
หลงลืม	2	14.29
ภาวะซึมเศร้า	2	14.29
ไข้	1	7.14
รวม	14	100.00

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ภูมิหลังครอบครัว		
ยากจน	4	28.57
ไม่มีที่อยู่อาศัย	2	14.29
ลูกหลานไม่เลี้ยงดู	4	28.57
ไม่มีผู้อุปการะเลี้ยงดู	1	7.14
ขาดผู้นำครอบครัว	1	7.14
อยู่กับครอบครัวไม่มีความสุข	2	14.29
รวม	14	100.00
การมีผู้อุปการะ/บุตรหลาน/ญาติมาเยี่ยมให้เงินและของใช้		
มีผู้อุปการะ/บุตรหลาน หรือญาติมาเยี่ยมให้เงินและของใช้	-	-
ไม่มีผู้อุปการะ/บุตรหลาน หรือญาติมาเยี่ยมให้เงินและของใช้	14	100.00
รวม	14	100.00

ผลการศึกษาจากตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า

1. เพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุเพศชาย จำนวน 8 คน ร้อยละ 57 รองลงมาคือ ผู้สูงอายุเพศหญิง จำนวน 6 คน ร้อยละ 43
2. อายุกลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 67 ปี สูงสุด 82 ปี และต่ำสุด 62 ปี โดยส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 66 – 70 ปี ร้อยละ 35.71 รองลงมาคือ อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 76 – 80 และช่วงระหว่าง 81 – 85 มีจำนวน 3 คนเท่ากัน ร้อยละ 21.43 และช่วงระหว่างอายุ 60 – 65 ปี จำนวน 2 คน ร้อยละ 14.29, 7.14 ตามลำดับ
3. ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างครึ่งหนึ่งไม่ได้เรียนหนังสือ จำนวน 7 คน ร้อยละ 50 รองลงมาจบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 4 ราย ร้อยละ 28.57 และระดับประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 2 ราย ร้อยละ 14.29, 7.14 ตามลำดับ

4. **สถานภาพสมรส** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นโสด จำนวน 6 คน ร้อยละ 48.86 รองลงมาเป็นหม้าย จำนวน 5 คน ร้อยละ 35.71 และสมรสแล้ว จำนวน 2 คน ร้อยละ 14.29, 7.14 ตามลำดับ

5. **จำนวนบุตร** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีบุตร จำนวน 8 คน ร้อยละ 57.13 รองลงมา มีเฉพาะบุตรชาย มีเฉพาะบุตรหญิง และมีทั้งบุตรชายและบุตรหญิง จำนวน 2 คนเท่ากัน ร้อยละ 14.29

6. **อาชีพเดิม** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 6 คน ร้อยละ 42.85 รองลงมามีอาชีพทำนา และทำสวน จำนวน 3 คนเท่ากัน ร้อยละ 21.43 และไม่มีอาชีพ จำนวน 2 คน ร้อยละ 14.29

7. **สภาวะสุขภาพ** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีโรคประจำตัวด้วยโรคกระดูกและข้อ จำนวน 4 คน ร้อยละ 28.57 รองลงมาเป็นโรคหู หงุดหงิด และภาวะซึมเศร้า จำนวน 2 คนเท่ากัน ร้อยละ 14.29 และโรคความดันโลหิต หัวใจและหลอดเลือด และโรคตา รวมทั้งเป็นไข้ด้วย จำนวน 1 คนเท่ากัน ร้อยละ 7.14

8. **ภูมิหลังครอบครัว** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนเท่ากันกับกลุ่มตัวอย่างที่ลูกหลานไม่เลี้ยงดู จำนวน 4 คน ร้อยละ 28.57 รองลงมาคืออยู่กับครอบครัวไม่มีความสุข เท่ากันกับไม่มีที่อยู่อาศัย จำนวน 2 คน ร้อยละ 14.29 และขาดผู้นำครอบครัว มีจำนวนเท่ากันกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีผู้อุปการะเลี้ยงดู จำนวน 1 คน ร้อยละ 7.14

9. **การมีผู้อุปการะ/บุตรหลาน/ญาติมาเยี่ยมและให้ของใช้** น่าตกใจเป็นอย่างมากที่กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดไม่เคยมีผู้อุปการะ/บุตรหลาน/ญาติมาเยี่ยมหรือให้เงินและสิ่งของ แม้แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีบุตรหลานก็ตาม แต่ในทางกลับกันมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 ราย ถ้ามีเวลาจะกลับไปเยี่ยมบุตรหลาน หรือญาติโดยนำเงิน ของใช้ที่ได้รับจากการบริจาคไปให้บุตรหลานหรือญาติ แสดงให้เห็นถึงมิติของการห่วงหาอาทรที่บุพการีมีต่อบุตรหลานโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้น กล่าวว่าคุณหลานจะลำบาก

ตารางที่ 2 วิธีการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ ฯ

วิธีการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ ฯ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การนำส่งโดยหน่วยงานต่าง ๆ		
นำส่งโดยสำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่	1	7.14
นำส่งโดยสำนักงานพัฒนาสังคม ฯ จังหวัดต่าง ๆ	5	35.71
นำส่งโดยโรงพยาบาลในจังหวัดเชียงใหม่	2	14.29
นำส่งโดยสถานีตำรวจในจังหวัดเชียงใหม่	2	14.29
นำส่งโดยสถานแรกรับคนไร้ที่พึ่งสันมหาพน ชม.	1	7.14
ย้ายมาจากสถานสงเคราะห์คนชราอื่น	1	7.14
สมัครเข้ามาอยู่ด้วยตัวเอง	2	14.29
รวม	14	100.00

ผลการศึกษาจากตารางที่ 2 วิธีการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ ฯ แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ ฯ ด้วยวิธีที่แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดเป็นการนำส่งโดยหน่วยงานราชการที่มีบทบาทในด้านการพัฒนาสังคมและเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ ดูแลทุกข์สุขของประชาชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ถูกนำส่งโดยสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 5 คน ร้อยละ 35.71 รองลงมาถูกนำส่งโดยโรงพยาบาลในจังหวัดเชียงใหม่ สถานีตำรวจในจังหวัดเชียงใหม่ และสมัครเข้ามาอยู่ด้วยตัวเอง มีจำนวน 2 คนเท่านั้น ร้อยละ 14.29 และถูกนำส่งโดยสำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่ สถานแรกรับคนไร้ที่พึ่งสันมหาพน และย้ายมาจากสถานสงเคราะห์คนชราอื่น มีจำนวน 1 คนเท่านั้น ร้อยละ 7.14 ส่วนผลการศึกษาหน่วยงานที่มีบทบาทในการประสานส่งต่อผู้สูงอายุ และวิธีการเข้ามาอยู่ของกลุ่มตัวอย่างมีรายละเอียดดังนี้

1) สำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่ ที่ดูแลครอบคลุมพื้นที่ 14 ตำบลและ 4 แขวง มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ ที่จะต้องปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทุกข์สุขของประชาชน คือรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ส่งเสริมพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและคนพิการ ดังนั้นเมื่อในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบมีปัญหาเรื่องสวัสดิการผู้สูงอายุ สำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่ ก็ต้องเข้าไปมีบทบาทช่วยเหลือ แก้ปัญหาให้กับผู้สูงอายุ โดยการหาที่พำนักให้ผู้สูงอายุด้วย

การประสานส่งต่อมายังสถานสงเคราะห์คนชรารบ้านธรรมปกรณ์ เชียงใหม่ ดังตัวอย่าง “...ยายตัวคนเดียว มีลูกจายมันก่อบ่เกยมาคูดาคูแดง เถ้าละบ่มีใผดูแล เจ้าหน้าทีเทศบาลเป็นเลยติดต่ออ้อมมาอยู่ที่นี่...” (ผู้สูงอายุหญิง 5 ้วย 82 ปี ผู้ถูกบุตรชายทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพังอย่างเดียวยาย, สัมภาษณ์ 6 พฤษภาคม 2549)

2) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประจำจังหวัดต่าง ๆ จากการศึกษ พบว่า สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดต่าง ๆ ที่มีบทบาทมากในการประสานส่งต่อผู้สูงอายุมายังสถานสงเคราะห์คนชรารบ้านธรรมปกรณ์ เชียงใหม่ ได้แก่ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน และสุโขทัย สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดต่าง ๆ เหล่านี้ สังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เช่นเดียวกับสถานสงเคราะห์คนชรารบ้านธรรมปกรณ์ เชียงใหม่ ดังนั้นการที่มีภารกิจและบทบาทใกล้เคียงกันและมีความคล้ายคลึงกันในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและให้หลักประกันความมั่นคงในการดำรงชีวิตแก่ประชาชน โดยสร้างกลไกให้ประชาชนเข้าถึงบริการและสวัสดิการทางสังคมอย่างเสมอภาคด้วยการมีส่วนร่วมของภาคีทุกภาคส่วน ดังตัวอย่าง “...ผมกับภรรยาไม่มีลูก รับจ้างเขาไปวัน ๆ แก่แล้วเรี่ยวแรงก็ไม่มีทำงานก็ไม่ไหว ใครเขาก็ไม่จ้างทำไ้ได้ก็มันจน คนเขาบอกให้ไปติดต่อที่ศาลากลางจังหวัด ผมก็ไป เจ้าหน้าทีที่จังหวัดสุโขทัยเอารถมาส่งถึงที่นี่...” (ผู้สูงอายุชาย 1 ้วย 82 ปี ผู้ซึ่งมีฐานะยากจนเข้ามาอยู่สถานสงเคราะห์คนชราพร้อมกับภรรยา, สัมภาษณ์ 11 พฤษภาคม 2549)

3) โรงพยาบาลในจังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษ พบว่าโรงพยาบาลที่มีบทบาทในการประสานส่งต่อผู้สูงอายุมายังสถานสงเคราะห์คนชรารบ้านธรรมปกรณ์ เชียงใหม่ คือโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ (สวนดอก) และโรงพยาบาลนครพิงค์ เชียงใหม่ โรงพยาบาลทั้งสองแห่งเป็นโรงพยาบาลในสังกัดหน่วยงานราชการ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่เป็นโรงพยาบาลในสังกัดของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กระทรวงศึกษาธิการ ส่วนโรงพยาบาลนครพิงค์เชียงใหม่เป็นโรงพยาบาลประจำจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข สาเหตุที่โรงพยาบาลประสานขอส่งต่อผู้สูงอายุมาอยู่ที่สถานสงเคราะห์คนชรารบ้านธรรมปกรณ์ เชียงใหม่ เพราะว่ามีผู้นำส่งผู้สูงอายุไปรักษาตัวที่โรงพยาบาล ซึ่งบุคคลดังกล่าวอาจจะเป็นญาติหรือผู้พบเห็นก็ตาม เมื่อผู้สูงอายุนอนพักรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลนานหลายวันจนหายเป็นปกติแล้วยังไม่มีญาติคนไข้มาติดต่อทางโรงพยาบาล เมื่อทางโรงพยาบาลสอบถามประวัติจากคนไข้ก็ไม่ได้ความที่ชัดเจน ฝ่ายสังคมสงเคราะห์ประจำโรงพยาบาลก็จึงประสานขอส่งต่อผู้สูงอายุมาอยู่ที่สถานสงเคราะห์คนชรารบ้านธรรมปกรณ์ เชียงใหม่ ดังตัวอย่าง “...มาอยู่ที่นี่แหละดีแล้ว มีที่กินที่นอน ตอนนั้นอยู่โรงพยาบาล

ตั้งหลายวัน ญาติก็ไม่เคยมาเยี่ยมเลย เงินก็ไม่มี นักสังคมสงเคราะห์ที่โรงพยาบาลเขาเลยให้มาอยู่ที่นี้... ” (ผู้สูงอายุชาย 3 ผู้สูงอายุชายทำทางแข็งแรง ที่เพิ่งผ่านวัยผู้สูงอายุมาได้ 2 ปี ไม่มีที่อยู่อาศัย, สัมภาษณ์ 11 พฤษภาคม 2549)

4) สถานีตำรวจ เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการประสานส่งต่อผู้สูงอายุเข้าพักในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปกรณ์ เชียงใหม่ ซึ่งเป็นหน่วยงานเดียวที่อำนวยความสะดวกส่งต่อผู้สูงอายุตลอด 24 ชั่วโมงได้ทุกวันไม่เว้นวันหยุดราชการเมื่อเปรียบเทียบกับหน่วยงานอื่น ๆ สถานีตำรวจในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีบทบาทสำคัญได้แก่ สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง เชียงใหม่ และสถานีตำรวจภูธรแม่ปิง เชียงใหม่ จากการศึกษา พบว่า เมื่อมีผู้พบเห็นผู้สูงอายุเร่ร่อนอยู่ตามถนน หรือสถานที่ต่าง ๆ แล้วแจ้งไปยังสถานีตำรวจ ตำรวจสายตรวจก็ออกตระเวนไปตามสถานที่ที่รับแจ้งไว้ สอบประวัติแล้วพบว่าไม่มีญาติ ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือได้ข้อมูลจากผู้สูงอายุไม่ชัดเจน ก็นำส่งมายังสถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปกรณ์ เชียงใหม่ ดังตัวอย่าง “... ก้อถามยังงี้ แกก้อตอบบได้ แกเป็นใบ้ฮู้บได้ ได้แต่ยิ้มกับหัวเราะ เลยติดต่อไฟบ่ได้ตำรวจเป็นมาส่งก็ฮู้บไว้ก่อน หื้ออยู่นี้แหละ เอ็นดูแก ในประวัติก้อมีแต่จื่อว่านางใบ้ ไม่ทราบนามสกุล อายุประมาณ 65 ปี แต่แกก้อดิณะ บ่เคยสร้างปัญหาเลย... ” (นักสังคมสงเคราะห์ กรณีผู้สูงอายุหญิง 1 ที่เป็นใบ้วัย 65 ปี, สัมภาษณ์ 15 พฤษภาคม 2549)

5) สถานแรกรับคนไร้ที่พึ่งสันมหาพน เชียงใหม่ ผู้เข้ารับการสงเคราะห์จะต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทยอายุตั้งแต่ 18 ปีถึง 60 ปีบริบูรณ์เท่านั้น ดังนั้นเมื่อผู้เข้ารับการสงเคราะห์เข้าสู่วัยสูงอายุหรือกรณีมีผู้พบเห็นผู้สูงอายุที่ไม่มีที่พึ่ง ไม่มีที่อยู่อาศัย อยู่กับครอบครัวแล้วไม่มีความสุข หรือถูกกระทำละเมิดสวัสดิภาพและสิทธิต่าง ๆ แล้วส่งไปที่ยังสถานแรกรับคนไร้ที่พึ่งสันมหาพนแห่งนี้ สถานแรกรับคนไร้ที่พึ่งสันมหาพนก็รับไว้ในเบื้องต้นก่อนแล้วจึงประสานส่งต่อผู้สูงอายุดังกล่าวไปยังสถานสงเคราะห์คนชราในเขตพื้นที่หรือภูมิภาคเดียวกัน สถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปกรณ์ เชียงใหม่ จึงเป็นสถานสงเคราะห์คนชราที่เอื้อในการส่งตัวผู้สูงอายุมากกว่าสถานสงเคราะห์คนชราในภูมิภาคอื่น ๆ ดังตัวอย่าง “ ...ตาอยู่ที่นั่นได้ไม่กี่ปี เมื่อก่อนก็เร่ร่อนขอเขากิน ลำบากหนุเอ๊ย พออายุเกินเขาก็ให้มาอยู่ที่นี่ อยู่ที่นี่ก็ดีกว่าอยู่ที่โน่น ที่โน่นมีคนบ้าเสียส่วนมาก... ” (ผู้สูงอายุชาย 4 อายุ 76 ปี ผู้ซึ่งถูกผู้สูงอายุอื่นประณาม ว่าบ้า เพราะมาจากสถานที่ที่รับเลี้ยงคนไร้ที่พึ่ง, สัมภาษณ์ 14 พฤษภาคม 2549)

6) ย้ายมาจากสถานสงเคราะห์คนชราอื่น จากการศึกษา พบว่า สถานสงเคราะห์คนชราอื่นที่ผู้สูงอายุย้ายคือ สถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร นับว่าเป็นสถานสงเคราะห์คนชราแห่งแรกของประเทศไทย เพื่อให้การสงเคราะห์ผู้สูงอายุที่ยากจน ประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อน ไม่มีที่อยู่อาศัย ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู หรืออยู่กับครอบครัวแล้วไม่มีความสุข ดัง

ตัวอย่าง “...ยายเป็นคนลำปางนี่แหละลูกชายไปทำงานที่กรุงเทพฯ แล้วหื้อยายไปเลี้ยงหลานที่กรุงเทพฯ ลูกสะใภ้สาวเหลือเกิน ค่ายายบ่เว้นวันบางเดื่อก่อดียาย ลูกจายก่อเข้าข้างเมีย ยายทนต์ไหวหื้อคนข้างห้องไปส่งที่บ้านคนชราบางแคว เป็นก้ออับยายอยู่ อยู่ที่อับบ่มีแตคนไทย (ภาคกลาง) ทั้งนั้น ยายเลยขอเจ้าหน้าที่เป็นส่งยายมาอยู่ที่บ้านธรรมปกรณนี่...” (ผู้สูงอายุหญิง 3 อายุ 68 ปี ผู้สูงอายุหญิงที่อยู่กับครอบครัวแล้วไม่มีความสุขจึงต้องกระเสือกกระสนเข้ามาอยู่สถานสงเคราะห์, สัมภาษณ์ 20 พฤษภาคม 2549)

จากการศึกษาวิธีการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์คนชราร้านธรรมปกรณ เชียงใหม่ ยังพบอีกว่า ในจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษายังมีผู้สูงอายุที่สมัครใจ เพื่อที่จะเข้ามาพักอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ จำนวน 2 ราย ซึ่งเป็นผู้สูงอายุหญิงทั้งสองราย ดังตัวอย่าง “...แม่ทำงานเป็นคนใช้เขา เจ้านายเขาก็ดี แต่แม่แก่แล้ว ผัวก็ตายไม่อยากเป็นภาระใคร มาอยู่อย่างนี้ดีกว่า...” (ผู้สูงอายุหญิง 6 วัย 69 ปี รูปร่างท้วม ผู้ที่ซึ่งสูญเสียสามีสุดที่รักไป, สัมภาษณ์ 21 พฤษภาคม 2549)

“...ยายเคยมาสมัครหลายครั้งแล้ว แต่นักสังคมสงเคราะห์เขาบอกให้รอคิกก่อน ถ้าว่างจะติดต่อไป ยายก็โทรหาอาจารย์ในมช. ให้เขาฝากให้ ก็เลยได้มาอยู่ที่นี่...” (ผู้สูงอายุหญิง 4 วัย 79 ปี ผู้สูงอายุหญิงที่ชอบอยู่ตัวคนเดียวไม่ยุ่งเกี่ยวกับใคร, สัมภาษณ์ 21 พฤษภาคม 2549)

3. ผลการศึกษาปัญหาของผู้สูงอายุก่อนการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม

จากการศึกษาสภาพปัญหาของกลุ่มตัวอย่าง ที่เกิดขึ้นจากการมาอยู่รวมกันของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราร้านธรรมปกรณ เชียงใหม่ พบว่า สามารถจำแนกปัญหาได้ 2 ประเภท คือ

3.1 ปัญหาที่มีสาเหตุจากตัวผู้สูงอายุ

3.2 ปัญหาที่เกิดจากปัจจัยแวดล้อมภายนอก

ปัญหาที่มีสาเหตุจากตัวผู้สูงอายุ

1) ความเจ็บป่วย พบว่า เกิดจากสาเหตุการมีโรคประจำตัว ซึ่งได้กล่าวไปแล้วข้างต้น และจากการศึกษาประวัติชีวิตของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ภูมิหลังก่อนเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพที่ต้องใช้พลังงานมาก บางรายถึงขั้นหาเช่ากินค่า จากการใช้งานร่างกายอย่างหนักแบบตรากตรำ จึงทำให้ร่างกายชำรุดสึกหรอและทรุดโทรมลงกว่าผู้สูงอายุในวัยเดียวกันหลายเท่าตัวเป็นสาเหตุทำให้ล้มป่วยได้ง่ายขึ้น

2) ภาวะซึมเศร้า ความเหงา พบว่า มีจำนวน 2 คน รายแรกมีสาเหตุมาจากความรู้สึกโดดเดี่ยวเดียวดายคิดถึงบุตรหลาน คิดถึงอดีตที่ผ่านมา จึงเกิดความรู้สึกเป็นทุกข์ขาดความมุ่งหวังหรือ

ความไฝ่ฝันในชีวิต ดังตัวอย่างคำพุดกรณี 1 ที่ว่า “ ...อยู่ไปรอวันตายเท่านั้นแหละ... ” รายที่สองมีความวิตกกังวล ซึ่งแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึกไม่สบายใจ จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุหญิง 5 ผู้สูงอายุหญิงที่มีลักษณะท่าทางเหมือนคนอมทุกข์ มีสีหน้าเหม่อลอย “ ...เมื่อมาอยู่ใหม่ ๆ ขยาดใจไปไม่ได้เลย คิดถึงลูกหลานมาก แต่ไม่รู้ว่าพวกเขาจะคิดถึงยายหรือเปล่า... ” พุดเสียงเครือ่าน้ำตาคลอเบ้า จากการศึกษ พบว่า ภาวะซึมเศร้าเป็นสาเหตุที่ทำให้ความเจ็บป่วยด้วยดังกล่าวที่ว่า จิตป่วย ภายป่วย

3) ความกลัวต่อความเจ็บป่วยและความตาย พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดยังยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายไม่ได้ ในจำนวนนี้มีกลุ่มตัวอย่าง 2 ราย ถ้ามีการเจ็บป่วยเล็กน้อยจะต้องไปหาหมอในทันทีทันใดไม่ยอมรับการรักษาเบื้องต้นจากพยาบาลประจำ สถานสงเคราะห์ ฯ จากการสังเกตกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 ราย มีด้ายผูกข้อมือไว้ เมื่อสอบถาม พบว่า ผูกไว้เพื่อป้องกันอุบัติเหตุ ปีนเสา ที่อาจจะทำให้ตนเองเกิดการเจ็บป่วย และยังพบอีกว่าทุกคนกลัวที่จะไปอยู่อาคารรวม 5 หรืออาคารคนหลง รายละเอียดดังกล่าวแล้วข้างต้น ทุกคนตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า “...อาคารรวม 5 สำหรับผู้สูงอายุที่นอนรอวันตายอย่างเดียว...” จากคำบอกเล่าของพยาบาลในสถานสงเคราะห์ ฯ พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่สร้างวัฏจักรของการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ ฯ ว่าผู้สูงอายุที่เข้ามาพักอาศัยในสถานสงเคราะห์ ฯ เมื่ออายุ 60 ปีขึ้นไป มาอย่างแข็งแรง อีก 5 ปี อ่อนกำลังลง จนอีก 5 ปี ช่วยเหลือตนเองไม่ได้จนกระทั่งเป็นคนหลง ซึ่งต้องไปอยู่ที่อาคารรวม 5

4) การทะเลาะวิวาท คำทอกัน พบว่า มีสาเหตุมาจากหลายสาเหตุที่ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาท คำทอกัน ได้แก่

- ความอิจฉาริษยาระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน การที่คนอื่นมีกว่า แต่ตนเองไม่มี มีจำนวน 1 ราย จากการบอกเล่าของพี่เลี้ยงประจำอาคาร พบว่า “ ...นี่แหละตัวป่วนของอาคารนี้ ชอบว่าให้คนนั้นที่ คนนี้ที่... ” จากการสังเกต ลักษณะท่าทางผู้สูงอายุคนดังกล่าว พบว่า มีสีหน้าไม่ค่อยสมาคมกับใคร ปากบ่นพึมพำอยู่ตลอดเวลา

- ความแตกต่างด้านภูมิหลังของผู้สูงอายุ ทำให้เกิดการเปรียบเทียบระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน มีจำนวน 1 ราย อ่านออกเขียนได้ สำคัญตนว่าเหนือกว่าคนอื่นที่ไม่ได้ร่ำเรียนมา จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับบุคลิกของผู้สูงอายุนี้ว่า “ ...ชอบถือตัวว่ามีความรู้ เวลาเขาจะอ่านหนังสือพิมพ์นะ อย่าไปใกล้เด็ดขาด เพราะถ้าหนังสือพิมพ์หายนะเขาค่ากราดเซียว... ” (ผู้สูงอายุหญิงอื่น, สัมภาษณ์ 18 พฤษภาคม 2549)

- นิสัยส่วนตัวของผู้สูงอายุ มีจำนวน 1 ราย ที่มีนิสัยชอบจู้จี้ จีบ่น พุดไปบ่นไป บางทีก็บ่นเลยเถิดไปกระทบกระทั่งคนอื่น จากการสอบถามผู้สูงอายুর่วมอาคารเรือนนอนเดียวกันกับผู้สูงอายุนี้ ถึงพฤติกรรมดังกล่าว ดังตัวอย่าง “ ...ยายเบื้อ เบื้อ จะมีใครเสียอีกก็แม่คนนั้น

นั่นแหละ บ่นว่าให้ยายอยู่นั่นแหละ ว่ายายทำหนัก เดินที่สะท้อนไปทั้งอาคาร เขาอนไม่หลับ ยายว่ายายเดินระวังแล้วนะ ยายเลยรำคาญ ตอกกลับไปว่าถ้านอนไม่ได้ก็ไปนอนที่อื่น เท่านั้นแหละเจียบ... ” (ผู้สูงอายุหญิงอื่น, สัมภาษณ์ 20 พฤษภาคม 2549)

- ความไม่ชอบใจที่ผู้สูงอายุชายให้ความสนใจคนอื่น จนออกหน้าออกตา ก็เลยต้องพูดประชดประชัน มีจำนวน 1 ราย ดังตัวอย่าง “...ยายไปมันแก่แต่ตัวนะ ใจมันไม่ยอมแก่ ถึงมันพูดไม่ได้แต่เสน่ห์แรงนะ คูสิมีแฟนด้วย...” พูดพร้อมกับทำท่าเบ้าปาก และสะบัดหน้าแต่พองาม (ผู้สูงอายุหญิง 3 ราย 68 ปี, สัมภาษณ์ 23 พฤษภาคม 2549) แสดงให้เห็นว่า ในมิติของความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงของผู้สูงอายุยังคงมีอยู่ แต่คำว่าแฟนอาจตีความหมายได้ในนัยของเพื่อนที่รู้จัก เข้าใจกัน

- การหลงลืม เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการมีปากมีเสียงกันของผู้สูงอายุ มีจำนวน 2 รายในจำนวนนี้ยังพบว่า เป็นผู้สูงอายุชาย จำนวน 1 ราย จากการสัมภาษณ์ที่เลี้ยงประจำอาคารเรือนนอนผู้สูงอายุชาย กรณีของผู้สูงอายุชาย พบว่า เคยมีกรณีพิพาทเกิดขึ้นแล้ว ดังตัวอย่าง ... ผู้สูงอายุชาย 7 ราย 67 ปี ลืมถุงหิ้วไว้ที่โรงอาหาร หลังจากทานข้าวเสร็จก็ลุกจากที่นั่งทันที ในถุงมีของจำพวกยาคุม ยาหม่อง และซองตักข้าวและเงิน ตอนเขียนเห็นถุงหิ้วนั้นอยู่กับผู้สูงอายุชายรายหนึ่งที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ก็ให้ร้ายว่าลักขโมยของตนเองไป เกิดการโต้เถียงกันถึงขั้นเกือบถึงขั้นรุนแรง...

5) การมีส่วนร่วมในกิจกรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เป็นกลุ่มที่ขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ทั้งกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการมีสุขภาพด้วย เช่น กิจกรรมการออกกำลังกาย กีฬา กิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคี การทำงานเป็นกลุ่ม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาให้ความเห็นว่าเป็นการเสียเวลา ทำให้ไปก็ไม่ได้อะไร ดังตัวอย่างกรณีของผู้สูงอายุหญิง 5 ราย 82 ปี “...โทษนะคุณ ยายมันแก่แล้วร่างกายมันเย็นแล้วจะให้ไปออกกำลังกาย มันก็ยิ่งเย็นไปกันใหญ่ ไม่ไปดีกว่า...” และยังพบอีกว่าแรงจูงใจเป็นสิ่งสำคัญช่วยกระตุ้นให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมได้

ปัญหาที่เกิดจากปัจจัยแวดล้อมภายนอก

1) การปรับตัว จากการศึกษา พบว่า เกิดจากปัญหาใหญ่ ๆ 2 ปัญหาด้วยกัน ได้แก่

- การปรับเปลี่ยนที่อยู่อาศัย การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม และสังคม กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดปรับตัวไม่ได้กับสภาพแวดล้อม และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ดังตัวอย่างกรณีที่ 1 “...ไม่รู้จะอยู่ได้นานแค่ไหน รู้สึกอึดอัดมาก เลยไม่สูงสิงกับใคร ชอบอยู่คนเดียวเจียบ ๆ มากกว่า...” พูดพร้อมกับถอนหายใจเฮือกใหญ่ประกอบกับท่าทางที่ทอดถอย หมดอาลัย (ผู้สูงอายุชาย 4 ราย 76 ปี, สัมภาษณ์ 21 พฤษภาคม 2549)

- ข้อจำกัด กฎ ระเบียบ ของสถานสงเคราะห์ ฯ เพราะจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เคยปฏิบัติมาให้เข้ากับวัฒนธรรมใหม่ของสถานสงเคราะห์ ฯ ภายใต้กฎ ระเบียบที่วางไว้ ไม่ว่าจะเป็นการอยู่ร่วมกัน การดำเนินกิจกรรมประจำวัน

4. ผลการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างพลังอำนาจ

ผลการศึกษา โดยการประยุกต์ใช้เทคนิค เอ.ไอ. ซี (A-I-C) ในการคัดเลือกกิจกรรมของผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม สามารถอธิบายได้ตามลำดับขั้นตอนของเทคนิค เอ.ไอ.ซี ใน 3 ขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ขั้น A (Appreciation) : การสร้างความรู้

ในวันอังคาร ที่ 2 พฤษภาคม 2549 เวลา 13.30 น. ผู้วิจัยและเจ้าหน้าที่ด้านกิจกรรม ได้จัดเตรียมสถานที่ ของการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม ณ อาคารอเนกประสงค์ สถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปกรณ เชียงใหม่ โดยกำหนดเวลาที่ได้นัดหมายไว้ในเวลา 13.30 น. ปรากฏว่ามีผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างบางส่วนได้นั่งรออยู่ก่อนแล้ว หลังจากรับประทานอาหารกลางวันเสร็จ ก็นั่งคุยกันอยู่ที่เดิม บางคนก็ช่วยจัดเก้าอี้ด้วย จากนั้นเวลา 13.35 น. ผู้สูงอายุเริ่มทยอยมา ครั้นเจ้าหน้าที่กิจกรรมสายระฆังเล็ก และนำผู้สูงอายุที่นั่งรออยู่ร้องเพลง “ รอ ” ผู้สูงอายุที่เหลือก็กุลีกุจอ เดินมาที่อาคารอเนกประสงค์อย่างเร่งรีบ เวลา 13.45 น. ผู้สูงอายุทุกคนมาพร้อมเพรียงกัน ในขณะที่เดียวกันก็มีผู้สูงอายุอื่นเข้ารับฟังด้วย บางคนก็เข้าใจผิดว่าเสียงระฆังที่ดังขึ้นเป็นการให้สัญญาณว่ามีคนมาแจกเงินหรือสิ่งของ ก็เลยลองเดินมาดู จากนั้นนักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์ไว้ล่วงหน้าแล้ว เป็นผู้เปิดประชุม พร้อมชี้แจง และแจ้งวัตถุประสงค์ ความสำคัญ ของการจัดกิจกรรมครั้งนี้ให้ผู้สูงอายุทราบ ในจำนวนนี้มีนักอาชีวบำบัด พยาบาล วิชาชีพ และพี่เลี้ยงประจำอาคารเรือนนอน เข้าร่วมประชุมด้วย จากนั้นเจ้าหน้าที่กิจกรรมนำเล่นเกม “ เธอชื่ออะไร ” โดยให้ผู้สูงอายุ นั่งล้อมวงเป็นวงกลมและปรบมือ 2 ครั้ง พร้อมกันแล้วใช้นิ้วโป้งชี้เพื่อนด้านซ้ายและด้านขวาของตน แล้วบอกชื่อคนทั้งสอง เมื่อเวียนจนครบทุกคนแล้วนักสังคมสงเคราะห์ก็เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นอย่างมีอิสระ จากการสังเกต พบว่าผู้สูงอายุหลายคนแสดงลักษณะของความเป็นผู้นำออกมา คือ ได้แสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา ด้วยความมีเหตุมีผล ทำให้ผู้สูงอายุอื่นพลอยคล้อยตามข้อคิดเห็นนั้น จากนั้นผู้สูงอายุแต่ละคนได้เสนอกิจกรรมที่ตนต้องการและให้เหตุผลว่าทำไมจึงเลือกกิจกรรมนั้น โดยใช้ชื่อว่ากิจกรรม “ อู๋ขอฟ้อง ”

2. ชั้น I (Influence) : การจำแนกประเภทกิจกรรมและจัดลำดับความสำคัญ

ในชั้นนี้มีการเขียนชื่อกิจกรรมทั้งหมดที่ผู้สูงอายุเสนอ ขึ้นบนกระดาน ซึ่งมีทั้งหมด 12 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมทำบุญไหว้พระ 9 วัด 2) กิจกรรมประกวดร้องเพลง 3) กิจกรรมแข่งขันเปตอง 4) กิจกรรมการเทศนาธรรม เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนให้สมวัย 5) กิจกรรมการประกวดความสามารถพิเศษ คือ การจัดทำดอกไม้สด 6) กิจกรรมการฝึกวิปัสสนากรรมฐาน 7) กิจกรรมการทำอาหารพื้นเมือง 8) กิจกรรมการทดสอบสมรรถภาพทางกาย (การเคลื่อนไหว และการทำสอยตา) 9) กิจกรรมเดินแอโรบิก 10) กิจกรรมการส่งเสริมความรู้แก่ผู้สูงอายุ บรรยายพิเศษ เรื่อง สุขอนามัยส่วนบุคคลและการดูแลที่อยู่อาศัย 11) กิจกรรมทัศนศึกษาออกสถานที่ และ 12) กิจกรรมการออกกำลังกาย (รำไท่จี๋ ซี่กง) จากนั้นนักอาชีวบำบัดเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อให้ผู้สูงอายุจัดลำดับกิจกรรมตามความจำเป็น และให้คัดกิจกรรมที่ไม่จำเป็น กิจกรรมที่เหมือนกับกิจกรรมของสถานสงเคราะห์ ฯ กิจกรรมที่ต้องใช้ระยะเวลาในการเตรียมงานออกให้เหลือเพียงกิจกรรมที่จำเป็นและมีความสำคัญจริง ๆ จากการสังเกต พบว่า เกิดการถกเถียงระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน เพราะต่างคนต่างไม่ยอมที่จะคัดกิจกรรมที่ตนเองเสนอออก ผู้ดำเนินการจึงให้มีการยกมือแบบประชาธิปไตย ผลปรากฏว่าสามารถคัดเลือกกิจกรรมได้จำนวน 5 กิจกรรมดังนี้ 1) การส่งเสริมความรู้แก่ผู้สูงอายุ (บรรยายพิเศษเรื่อง สุขอนามัยส่วนบุคคลและการดูแลที่อยู่อาศัย) 2) การเทศนาธรรม เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนให้สมวัย 3) การทดสอบสมรรถภาพทางกาย (การเคลื่อนไหว ทดสอบสอยตา) 4) การออกกำลังกาย (รำไท่จี๋ ซี่กง) และ 5) การประกวดความสามารถพิเศษ (การจัดทำดอกไม้สด)

3. ชั้น C (Control) : การมอบหมายภาระหน้าที่ นำกิจกรรมที่ได้รับการคัดเลือกไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม เพื่อทำกิจกรรมให้เป็นจริงตามความต้องการของผู้สูงอายุ

ในชั้นนี้ให้ผู้สูงอายุแบ่งกลุ่มกันเพื่อเป็นเจ้าภาพกิจกรรมที่ได้รับการคัดเลือก ตามความถนัดและความสนใจ ดังกล่าวแล้วในภาคผนวก ก. โดยทุกกลุ่มจะมีเจ้าหน้าที่เป็นที่ปรึกษาเพื่อช่วยชี้แนะแนวทางการวางแผนกิจกรรมและการดำเนินงานจัดกิจกรรม ผลการดำเนินงานกิจกรรมมีดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การส่งเสริมความรู้แก่ผู้สูงอายุ (บรรยายพิเศษเรื่อง สุขอนามัยส่วนบุคคลและการดูแลที่อยู่อาศัย)

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ ความเข้าใจที่เป็นประโยชน์ในเรื่องสุขภาพอนามัยและการดูแลที่อยู่อาศัย สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้กับชีวิตประจำวันได้ถูกต้อง

ผลการดำเนินกิจกรรม พบว่า ผู้สูงอายุให้ความสนใจเข้าร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้น ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการใช้แรงจูงใจด้วยการให้รางวัลสำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ ผู้สูงอายุได้รับความรู้ความเข้าใจ จากการบรรยายของวิทยากรและจากการซักถามของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการ ดังตัวอย่าง คำถามของผู้สูงอายุชาย 3 “ ...ผมไม่ถ่ามาหลายวันแล้ว ไปขอยาที่ห้องพยาบาลทำไมหมอไม่ให้ยาระบายครับ... ” วิทยากรตอบว่า “ ...ก่อนอื่นต้องทำความเข้าใจกับคุณตาคุณยายก่อนนะคะว่า วยผู้สูงอายุมักจะท้องผูกง่าย เพราะไม่ค่อยได้ทานอาหารที่มีกาก เช่น ผัก ผลไม้ และควรออกกำลังกายด้วย ฉะนั้น คุณตาคุณยายต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการกินของตนเองใหม่ นะคะ ต้องรับประทานอาหารที่ย่อยง่าย มีกากเยอะ ผัก ผลไม้ช่วยได้คะ และที่สำคัญอาหารแต่ละมื้อที่สถานสงเคราะห์ ฯ จัดให้นั้นแหละคะ คุณตาคุณยายควรทาน ไม่ควรไปซื้ออาหารจำพวกข้าวเหนียวเนื่ออย่าง ไก่ปิ้ง ลาบดิบทานเอง ต้องเลิกคะ ผลไม้เราก็มีแจกทั้งกล้วย มะละกอ คุณตาคุณยายต้องหัดทานอย่างสม่ำเสมอ... ” นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังได้รับความรู้จากการปฏิบัติด้วยตัวเอง ได้ลงมือทำเองโดยมีพี่เลี้ยงประจำอาคารคอยแนะนำ

กิจกรรมที่ 2 การเทศนาธรรม เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนให้สมวัย

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ตระหนักถึงการสร้างความดี ประพฤติในสิ่งที่ถูกต้อง ลดละความชั่วตามหลักพระพุทธศาสนา สามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันอย่างถูกต้องเหมาะสม

ผลการดำเนินกิจกรรม พบว่า นอกจากผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างแล้ว ยังได้รับความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมจากผู้สูงอายุที่สนใจอย่างล้นหลาม จากการสอบถาม พบว่า กิจกรรมในวันนี้พระวิทยากรมีพระผนางพญารุ่น ส.ก. มาแจกให้ผู้สูงอายุด้วย การดำเนินกิจกรรมดำเนินไปด้วยความสงบ ผู้สูงอายุนั่งฟังเทศน์ จากพระคุณเจ้าอย่างสงบ และด้วยความตั้งใจ จากการสังเกตไม่พบอาการสัปหงก ง่วงเหงาหาวนอนของผู้สูงอายุแต่อย่างใด ในช่วงของการสนทนาธรรม ผู้สูงอายุตอบคำถาม เกี่ยวกับการปฏิบัติตนได้ถูกต้องอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งมาจากความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของผู้สูงอายุเอง ดังตัวอย่าง กรณีที่ 1 พระคุณเจ้าถามว่า “ ...ใครมีปัญหาทางกายอย่างไรบ้าง ตอนปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา แล้วโยมมีวิธีแก้ไขอย่างไร... ” ผู้สูงอายุหญิง 4 ตอบว่า “ ...ดิฉันนั่งพับเพียบกับพื้นไม่ได้คะ ปวดหัวเข่า ขาไปทั้งตัว ก็เลยนั่งเก้าอี้ตอนฝึกทำสมาธิคะ... ” กรณีที่ 2 พระคุณเจ้าถามว่า “ ...ในนี้มีใครไม่เคยเข้าไปฟังเทศน์ที่วัดบ้าง... ” ผลปรากฏว่ามีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 รายที่ยกมือด้วยความซื่อ ทำให้ผู้สูงอายุอื่นส่งเสียงโห่ แหวด้วยความชอบใจ

กิจกรรมที่ 3 การทดสอบสมรรถภาพทางกาย (การเคลื่อนไหว ทดสอบสายตา)

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ทราบถึงระดับความบกพร่องทางกายของผู้สูงอายุ และสามารถนำไปปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ถูกต้อง

ผลการดำเนินกิจกรรม พบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างทุกคนให้ความร่วมมือและสนใจในการทดสอบสมรรถภาพเป็นอย่างดี บางรายใช้ความอดทนอย่างมากในการทดสอบสมรรถภาพ เพราะจะต้องใช้แรงและพลังกล้ามเนื้อออกมาให้มากที่สุด กิจกรรมที่ทำการทดสอบ มี 3 กิจกรรมย่อย คือ กิจกรรมทดสอบสายตา กิจกรรมทดสอบ การเดินขึ้น – ลงบันได กิจกรรมทดสอบปีนจักรยานและดึงรอกคู่เหนือศีรษะ

กิจกรรมย่อยที่ 1 กิจกรรมทดสอบสายตา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดสามารถบอกทิศทางของสัญลักษณ์ได้ถูกต้อง จะมีจำนวน 2 ราย ที่สับสนอยู่บ้างในการใช้มือชี้ทิศทางของสัญลักษณ์กลับกัน ทำให้ผู้สูงอายุอื่นพลอยหัวเราะ อย่างสนุกสนาน

กิจกรรมย่อยที่ 2 กิจกรรมทดสอบเดินขึ้น – ลงบันได พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความอดทนสูงในการปฏิบัติตามคำแนะนำของนักศึกษากายภาพบำบัดอย่างถูกต้อง มีการพูดให้กำลังใจกันระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันภายในกลุ่ม ดังตัวอย่าง “ ...ทนเอา ทนเอา เหลืออีกรอบเดียว บ่าย... ” มีจำนวน 1 รายเท่านั้นที่ไม่สามารถทำครบได้ตามที่กำหนดไว้ มีการแสดงสีหน้า วิดกกังวล จนเพื่อนในกลุ่มต้องช่วยกันปลอบใจ

กิจกรรมย่อยที่ 3 กิจกรรมทดสอบปีนจักรยานและดึงรอกคู่เหนือศีรษะ พบว่า การปีนจักรยานจะเป็นปัญหาหนักที่สุดในการทดสอบสมรรถภาพในครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุหญิงทั้งหมดมีอาการปวดเข่า มีจำนวน 2 รายที่เกิดความกลัวไม่กล้าที่จะขึ้นนั่งจักรยาน มีจำนวน 1 รายมีอาการตัวสั่นจนนักศึกษากายภาพบำบัด ต้องพูดให้กำลังใจอย่างประคบประหงม สำหรับการดึงรอกคู่เหนือศีรษะกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดทำได้ดี

ในขั้นตอนสุดท้ายตัวแทนนักศึกษากายภาพบำบัด สรุปการทดสอบสมรรถภาพของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ทราบถึงความบกพร่องโดยรวมและแนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การเคลื่อนไหว เช่น การเดิน การลุกนั่งที่ถูกต้อง ให้ผู้สูงอายุทราบ พร้อมกับกล่าวคำชมผู้สูงอายุว่าทำได้ดี

กิจกรรมที่ 4 การออกกำลังกาย (รำไท่จี ชี่กง)

วัตถุประสงค์ เพื่อกระตุ้นให้ผู้สูงอายุตระหนักและเห็นความสำคัญของการออกกำลังกายอย่างต่อเนื่อง และรู้จักเลือกวิธีการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับตนเอง

ผลการดำเนินกิจกรรม พบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างมาตามนัดหมายอย่างพร้อมเพรียงกัน แต่เข้าช้าๆ จากการสังเกตพบว่า ทุกคนมีใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส สวมเสื้อสีเหลือง กางเกงขาว

ผู้สูงอายุหญิงหลายคนคูพิถิพิถันในการแต่งตัวเป็นพิเศษ มีการเกล้าผมเหน็บด้วยดอกกล้วยไม้ดูสวยงามตามวัย ผู้วิจัยชมผู้สูงอายุหญิง 6 ผู้ซึ่งจะต้องเป็นผู้นำในการรำไท้จี๋ ซึ่ กง ว่า “ ...วันนี้คุณยายสวยเป็นพิเศษเลยนะครับ ” ได้รับคำตอบว่า “ ...ไม่ได้สิ วันนี้เป็นคนนำ ต้องสวยเป็นพิเศษ แม่ตื่นแต่เช้าเลย เดินไปซื้อดอกกล้วยไม้ที่ตลาดประตูเชียงใหม่... ” พร้อมกับยิ้มอย่างภูมิใจ การออกกำลังกายพบว่า ตั้งแต่ต้นจนจบ ผู้สูงอายุทำอย่างพร้อมเพรียงกัน ถึงแม้บางครั้งจะมีการทำผิดทำบ้างแต่ก็ไม่บ่อยจนเกินไป ดูแล้วก็ยังกลมกลืน จากการสอบถามความรู้สึกต่อกิจกรรม ของผู้สูงอายุชาย 7 และผู้สูงอายุหญิง 5 ทั้งสองตอบได้สอดคล้องกันว่า “ ...การออกกำลังกายแบบนี้ดี ไม่เหนื่อยมาก เหมาะสมกับตัวเอง ถ้าสามารถจัดได้สัปดาห์ละ 3 ครั้งจะดีมาก... ”

กิจกรรมที่ 5 การประกวดความสามารถพิเศษ (การจัดทำดอกไม้สด)

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสแสดงออกซึ่งความสามารถ ความถนัด ทำให้รู้สึกเป็นที่ยอมรับของเพื่อนและสังคม

2. เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

3. เพื่อสร้างความสามัคคีระหว่างผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ ฯ และพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ

ผลการดำเนินกิจกรรม พบว่า กิจกรรมนี้ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจเป็นพิเศษ เพราะว่าเป็นกิจกรรมกลุ่ม ที่มีการแบ่งกลุ่มไว้ล่วงหน้า อีกทั้งเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุอื่นที่สนใจเข้ามามีส่วนร่วม และที่สำคัญที่สุดที่จูงใจผู้สูงอายุ ก็คือรางวัลที่ได้จากการประกวดการจัดทำดอกไม้สด ผู้สูงอายุทั้งหมดมี 5 กลุ่ม

การดำเนินกิจกรรมยังพบอีกว่า ผู้สูงอายุมีความกระตือรือร้น ร่วมแรงร่วมใจกันได้ดีมาก แสดงให้เห็นถึงความสามัคคีของแต่ละกลุ่ม จะมีช่วงแรกๆที่ดำเนินไปอย่างช้าๆ แต่พอกรรมการตัดสิน บอกว่าเหลือเวลาอีก 30 นาทีเท่านั้น ทุกกลุ่มก็ถูจูงใจช่วยกันอย่างขมุกขมู้น จาก การสังเกตจะมีจำนวน 1 กลุ่มที่มีผู้สูงอายุจำนวน 1 ราย มีนิสัยชอบติ บ่นว่าการจัดดอกไม้ทำได้ไม่สวย ต้องเพิ่มนั่นเพิ่มนี่บ้าง มีการโต้เถียงกันเล็กน้อย แต่ก็ไม่ถึงขั้นรุนแรง แต่ก็จะมีผู้สูงอายุในกลุ่มที่คอยห้ามปรามว่า “ ...ไม่ต้องเถียงกัน มาช่วยกันคิดว่าจะได้เสร็จต้นเป็น... ” เท่านั้นแหละ ผู้สูงอายุทั้งสองก็หยุดเถียงกัน และเร่งมือช่วยกันจนเสร็จ สำหรับผลการตัดสินของคณะกรรมการ ผู้สูงอายุทุกกลุ่มพอใจกับคะแนนการตัดสินของคณะกรรมการ สังเกตได้จากการส่งเสียงเฮและการปรบมือของผู้สูงอายุหลังจากสิ้นสุดการมอบรางวัล

5. ผลการปรับตัวของผู้สูงอายุหลังจากกระบวนการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างพลังอำนาจ

จากการศึกษา การปรับตัวหลังจากกระบวนการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างพลังอำนาจ โดยวัดจากการปรับตัว 5 ด้านของกลุ่มตัวอย่าง คือ ด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณ ดังนี้

5.1 การปรับตัวด้านร่างกาย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเคลื่อนไหวในทางที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเดิน การลุก การนั่ง จากการสังเกตผู้สูงอายุชาย 1 ก่อนการจัดกิจกรรมจะมีลักษณะการเดินหลังค่อม แต่หลังการจัดกิจกรรมแล้วมีความพยายามที่จะให้หลังตรงขณะเดิน จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ถึงสภาวะสุขภาพหลังจากการจัดกิจกรรม ดังตัวอย่างกรณีที่ 1 “ ...ตาบ่นจักรยานทุกวัน หัวเข่าที่เคยปวด ตอนนี้ค่อยยังชั่ว ไม่ค่อยปวดเหมือนแต่ก่อนแล้ว วันไหนถ้าไม่ได้ปั่นจักรยาน ก็จะเดินรอบ ๆ อาคารอนุสรณ์ประสงค์ 7-10 รอบ...” (ผู้สูงอายุชาย 8, สัมภาษณ์ 10 กรกฎาคม 2549) กรณีที่ 2 “ ...หลับเป็นตายเลยลูกเอ๊ย ทำงานช่วยในครัวก็ไม่รู้สึกเหนื่อยเหมือนแต่ก่อน ยืดเส้นยืดสายทุกวัน...” (ผู้สูงอายุหญิง 4, สัมภาษณ์ 10 กรกฎาคม 2549) จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ห้องพยาบาลประจำสถานสงเคราะห์ พบว่า ...ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง ไม่ได้มาขอยาระบายบ่อยเหมือนแต่ก่อน แสดงว่าผู้สูงอายุสนใจบริโภค จำพวกผัก ผลไม้ที่ถูกสัดส่วนและเหมาะสม...

5.2 การปรับตัวด้านจิตใจ จากการสังเกตผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนมากมีจิตใจเบิกบาน ยิ้มแย้มแจ่มใส ทักทายผู้สูงอายุอื่นด้วยคำพูดที่สุภาพ มีการปรับตัวเข้ากับผู้สูงอายุอื่นได้ดี มีใจกว้างสามารถยอมรับและเผชิญกับความเป็นจริงได้ดี มีสติสามารถยอมรับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ ดังตัวอย่าง กรณีที่ 1 “...ผมทำใจได้ ยายเขาไปดีแล้ว ไม่ต้องลำบากอีก มันเป็นเรื่องของชีวิต...” คำพูดของผู้สูงอายุชาย 1 ผู้ซึ่งสูญเสียภรรยาผู้เป็นที่รักไปเมื่อไม่กี่วันมานี้ (ผู้สูงอายุชาย 1, สัมภาษณ์ 11 กรกฎาคม 2549) จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างมีการปรับตัวด้านจิตใจในระดับที่ดีขึ้นกว่าเดิม ดังตัวอย่าง กรณีที่ 1 “ ...รู้สึกสบายใจ บ่เครียดเหมือนแต่ก่อนแล้ว ว่าง ๆ ยายก้ออ่านหนังสือธรรมะฟ่อง...” (ผู้สูงอายุหญิง 2, สัมภาษณ์ 11 กรกฎาคม 2549)

5.3 การปรับตัวด้านอารมณ์ จากการศึกษาการปรับตัวทางอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า มีจำนวน 2 รายยังคงมีการขัดแย้งกับผู้สูงอายุอื่นอยู่บ้าง เนื่องมาจากอารมณ์โกรธ แต่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอารมณ์ดีขึ้น ไม่เคร่งเครียดเหมือนแต่ก่อน สามารถปรับอารมณ์และเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี มีจำนวน 4 รายที่ยังคงมีอารมณ์ขุ่น ชอบเล่าเรื่องตลกขบขันให้ผู้สูงอายุอื่นๆ ฟัง บางครั้งก็ได้ยินเสียงหัวเราะสนุกสนาน จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีพฤติภาวะทางอารมณ์มากขึ้น กล่าวคือ สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ทำให้มีพฤติกรรม

แสดงออกที่เหมาะสม ไม่ตกเป็นทาสของอารมณ์ เช่น ความโกรธ ความกลัว ความอิจฉาริษยา รู้จักอดทนมากขึ้น ดังตัวอย่าง กรณีที่ 1 “ ...บ่าเตี้ยก้อยสู้ตัวน้อย ตะกอนท่าจะเป็นคนปากสาก โกรธง่ายเลยบ่ก้อยมีไผ่เข้าใกล้ ตอนนีบ่สวกแล้ว บ่าเตี้ยบ่าว่าจะบ่าอ้อไผละ... ” (ผู้สูงอายุหญิง 3, สัมภาษณ์ 15 กรกฎาคม 2549)

5.4 การปรับตัวด้านสังคม จากการศึกษาการปรับตัวทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีการปรับตัวเข้ากับผู้สูงอายุอื่นได้มากขึ้น สนใจที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สถานสงเคราะห์ ฯ จัดขึ้น ทั้งหมดรู้จักและสนิทสนมกันดีทุกคน จากการศึกษาสังเกตขณะผู้วิจัยเดินผ่านสวนหย่อมและบริเวณด้านหน้าอาคารผู้สูงอายุหญิง 3 และอาคารผู้สูงอายุหญิง 4 เห็นผู้สูงอายุหญิง 6 วัย 69 ปี และผู้สูงอายุหญิง 5 วัย 82 ปี นั่งพูดคุยกับผู้สูงอายุอื่นเป็นกลุ่ม ๆ มีการถือพัด พัดให้ผู้สูงอายุที่อาวุโสกว่า พร้อมกับพูดคุยไปด้วย แสดงให้เห็นถึงสัมพันธภาพ การอยู่ร่วมกันของผู้สูงอายุโดยไม่จำกัดเรื่องวัย จากการศึกษาสัมภาษณ์ที่เลี้ยงประจำอาคาร เกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุหญิงไว้ พบว่าตอนนี้มีเพื่อนสนิทใหม่แล้ว พร้อมกับชี้ให้ผู้วิจัยมองตาม สังเกตเห็น ผู้สูงอายุหญิงที่เป็นไว้ วัย 65 ปี ทำไม้ทำมือบอกผู้สูงอายุหญิงอีกคนที่นั่งอยู่ใกล้ ๆ พร้อมกันนั้นผู้สูงอายุหญิงคนนั้นก็พยายามที่จะทำไม้ทำมือได้ตอบกลับไป ถึงแม้จะทำทำไม้ไม่ค่อยรู้เรื่องแต่ทั้งคู่ก็มีความพยายามที่จะสื่อสารกัน แล้วทั้งคู่ก็หัวเราะชอบใจ แสดงให้เห็นถึงความพยายามที่จะสื่อสารกัน จากการศึกษา กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุชาย พบว่า ผู้สูงอายุชาย 8 และผู้สูงอายุชาย 6 ก็สนิทกันมากขึ้น ผู้วิจัย สังเกตเห็นทั้งคู่นั่งเล่นหมากรุกฮ็อตด้วยกันที่ลานด้านหน้าอาคารชาย จากการศึกษา นักศึกษาฝึกงานที่ช่วยดูแลอาคารชาย พบว่า หลังทานมื้อกลางวันเสร็จคุณตาทั้งสองก็มานั่งตรงโต๊ะหินอ่อน หน้าอาคารแล้วก็นั่งเล่นหมากรุกฮ็อตกันบ่อยครั้ง บางครั้งนักศึกษาฝึกงานคนดังกล่าวก็ไปนั่งพูดคุยด้วย

5.5 การปรับตัวด้านจิตวิญญาณ จากการศึกษาการปรับตัวทางจิตวิญญาณของกลุ่มตัวอย่าง จากการสอบถามท่านพระครูบุญดา เจ้าอาวาสวัดศรีทรายมูล พบว่า ...มีกลุ่มตัวอย่างหน้าใหม่ไปทำบุญตักบาตรและฟังเทศน์ที่วัดในวันพระ... และจากการสอบถามเจ้าหน้าที่ด้านกิจกรรม พบว่า ...มีผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมฟังเทศน์ ที่สถานสงเคราะห์จัดมากขึ้น... แสดงว่าหลังจากการจัดกิจกรรมแล้ว ผู้สูงอายุมีภาวะทางจิตวิญญาณที่สูงขึ้น กล่าวคือมีความรู้ ความเข้าใจ รู้เท่าทัน ถึงความจริงแท้ตามธรรมชาติของทุกชีวิตว่ามนุษย์มีเกิด มีแก่ มีเจ็บ และมีตาย ยากนักที่ใครจะหนีพ้นได้ ที่สำคัญรู้จักปล่อยวาง หันหน้าเข้าวัดเข้าวา ที่จะทำให้จิตใจไปในทางที่ดีงาม เป็นสิริมงคล มีจิตวิญญาณหรือปัญญาที่เข้าใจแยกแยะได้ในเหตุผล ดีชั่ว บาปบุญคุณโทษ ยึดมั่นในสังฆธรรมความจริง ชื่อสัตย์สุจริตทั้ง ทางกาย วาจา ใจ จิตที่ลดละความเห็นแก่ตัว เสียสละเห็นแก่คนอื่นและส่วนรวมมากขึ้น มีความเมตตาอยากให้ผู้อื่นเป็นสุข มีความกรุณาอยากให้คนอื่นพ้นทุกข์

จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุชาย 1 และผู้สูงอายุหญิง 5 กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากที่สุด ถึงความรู้สึกว่า มีความกลัวที่จะได้ไปอยู่อาคารรวม 5 หรือไม่ อาคารรวม 5 เป็นที่เข้าใจของผู้สูงอายุทุกคนว่าเป็น ที่สำหรับผู้สูงอายุที่ป่วยและช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ เหมือนนอนรอวันตายอย่างเดียว ดังกล่าวไว้ ข้างต้นแล้ว พบว่า “ ...ยายบ่กลัวแล้ว คนเขาเมื่อถึงคราวมันก็ต้องตาย ต่อนี่ยายปลงแล้ว สวดมนต์ไหว้พระทุกวัน เอ็นดูคนอื่นตื่นนอนเจ็บอยู่ดิฉัน อยากหื้อเขาหายเจ็บหายป่วยบ่ต้องมานอนห้อง ครวญคราง.... ” (ผู้สูงอายุหญิง 5, สัมภาษณ์ 16 กรกฎาคม 2549) “ ...ผมทำใจได้ ยายแก่ก็เพิ่ง เสียไป แก่ไปดิแล้ว ไม่ต้องทนทุกข์อีกต่อไป คนอยู่สิต้องทนทุกข์ไปอีกนานเท่าไร ขยันทำบุญ ชาติหน้าจะได้ไม่ต้องทุกข์อีก... ” (ผู้สูงอายุชาย 1, สัมภาษณ์ 19 กรกฎาคม 2549) จากคำพูด ของผู้สูงอายุชาย 1 แสดงให้เห็นถึงมิตិความเชื่อของการประกอบกรรมดี กรรมชั่วเกี่ยวโยงกับชาติ ภูมิ ว่าถ้าทำดีแล้วจะได้ดีตอบไม่เห็นผลชาตินี้ก็ส่งผลไปถึงชาติหน้า

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved